

Veľavážení priatelia,

mám česť prehovoriť pri tejto mohyle ako predstaviteľ neziskovej organizácie, ktorá možno už jediná živo rozvíja sen najbližší srdcu Jozefa Miloslava Hurbana. Prečo si Hurban do osobného erbu zvolil sovu? Štúrovci chceli pozdvihnúť našu vlasť, a to najprv z jej mravnej biedy a až v dôsledku toho aj z jej ekonomických ťažkostí. No takmer celkom sa mlčí o spôsobe, akým to chceli dosiahnuť. V prvom článku prvého čísla Slovenských pohľadov Hurban vytýčil projekt tzv. *slovanskej vedy*.

Bolo to vzdelanie, no nie hocijaké, čo malo zušľachtiť životy. Slovanskú múdrosť mala na rozdiel od západných vied charakterizovať jej celostnosť: „*Najprednejší ťah vedy slovanskej bude a musí byť videnia duchovná pravdy celej... Charakter vedy slovanskej je celosť, je zaokrúhlenia. Slovanská veda musí všetky čiastky do celosti shladať a všetko rozdvojenô a rozsekanô sjednocovať, bo keď by to nerobila, prestala by byť slovanskou*“.

Štúrovci pestovali ideál poznania, kde všetky vlohý a rozmery ľudskej osobnosti sa harmonicky rozvíjajú ako rovnocenné; kde zmysly, rozum aj intuícia sú navzájom sklbené; kde extrovertná technická veda a introspektívne vnímané mravno-estetické vnuknutia si neprotirečia. Také poznanie je možné a môže byť prameňom našej sily, tvorivosti a slobody. Mohlo by uzdraviť naše duše a vzťahy. Nám však povedali, aby sme svoju hrivnu zahodili – a my sme poslúchli. Štúrovský ideál sme vyhlásili za iluzórny, naivný, prekonaný a za prežitok romantizmu.

Práve som absolvoval dvojdňové školenie, kde nám mentori z Veľkej Británie vysvetľovali, že táto krajina už nebude slovenská, ale Slováci budú len jedno z mnohých etníc na tomto území. Počet vrážd, znásilnení a ozbrojených lúpeží síce stúpne na troj- či šesťnásobok, až sa Hlboké stane arabskou alebo černošskou obcou. Na to si vraj zvykneme, pretože aj Briti si zvykli. Nejaké subtílnější nuansy kultúrneho a duchovného života potom už vôbec nebudeme riešiť.

Čo by povedal Hurban na utečeneckú krízu? Pre Štúrovcov nebol nacionalizmus prvoradý, ale národné povedomie bolo len v službách výchovy človeka k ešte vyšším, všeľudským hodnotám. Pred 25-imi rokmi prišli na Slovensko Peržania doma prenasledovaní pre svoje náboženstvo. Bol som prvý, kto im podal priateľskú pomocnú ruku a viacerí z nich tu žijú dodnes. Ale podal som ju len tým, ktorých som osobne spoznal ako statočných-charakterných ľudí zistiac, že sú to lepší Slováci než priemerný Slovák. A naopak, kto neplanie úsilím prekonať vlastné nedostatky a mravne rásť, ten nie je môj brat, aj keď je Slovák.

Je vzácné, že vďaka tunajšiemu starostovi smiem vôbec prehovoriť. V štúrovskom duchu s posolstvom čistej apolitickej a nadkonfesnej mravnosti, ktorá by nás všetkých mohla spojiť. Inak zahraničné aj domáce mocenské kruhy majú záujem len o veci, ktoré nás rozdeľujú. Platia si pseudo-inteligenciu, ktorej úlohou je oddeliť opravdivé osobnosti od ľudu. Tie označíme dajakou nálepkou a tak si duchovne popravujeme tých najlepších, čo by aj nezištne položili seba na oltár spoločenstva.

Štúrovcom tečú slzy v hrobe nad našou nesvornosťou. Ako málo stačí! – blábol na internete – a spolupráca je v troskách. Stačí hodiť nám pár mincí a vyškriabeme si navzájom oči. Neslúžime ničomu vyššiemu, čo by nás presahovalo. Nestavajme Hurbanovi pomníky, ak tých, čo kráčajú v jeho šľapajach s hanbou vyháname na okraj spoločnosti. Nerozoznáme čestného človeka. Hurban si prial, aby sme popri vysokom IQ hľadali aj emocionálnu a mravnú inteligenciu, ktorej plodmi sú súlad a rozkvet. Chcel by, aby sme nad jeho hrobom zanechali druhoradé veci, a podali si ruky k spolupráci na zveľaďovaní tejto krajiny. Ďakujem.

Emil Páleš